

до Закону України «Про систему оподаткування» в частині стягнення загальнодержавних податків і зборів (обов'язкові платежі); місцевих податків і зборів (обов'язкові платежі).

З 1 січня 2011 року набирає чинності новий Податковий кодекс України, скасовуючи при цьому безліч Законів України, декретів Кабінету Міністрів України, постанов Верховної Ради України та указів Президента України. У новому кодексі змінено кількість та склад загальнодержавних і місцевих податків та зборів.

Сьогодні податкова система України перебуває на етапі кардинальних перетворень. 6 січня 2020 року Верховна Рада знову прийняла ряд змін до Податкового кодексу України. Як запевняють законотворці, їх метою є вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві. Ця реформа передбачає велику низку змін та новацій: змінюється стиль проведення і строки перевірок, збільшуються штрафи, реформування інституту відповідальності тощо. Очевидно, що реформування податкової системи України передбачає розв'язання двох груп проблем: вдосконалення інституціональних умов оподаткування і вдосконалення податкової системи: її складу структури та окремих елементів.

Отже, можна зробити висновок, що сьогодні податкова система України перебуває на етапі кардинальних перетворень. В державі постійно проводилась політика зміни системи оподаткування, але, на жаль, не завжди продумана, економічно обґрунтована, та не завжди це відбувалось у комплексі з іншими фінансовими нововведеннями.

Список використаних джерел: 1. Соколовська А. М. Податкова система України – теорія та практика становлення. Київ : НДФІ, 2001. 372 с. 2. Історичний аспект у реформуванні податкової служби України. URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3877/1/93.pdf>. 3. Становлення податкової системи в Україні: історичний аспект від 04.04.2013 року. URL: <https://www.stud24.ru/taxation-law/stanovlennya-podatkovogo-sistemi-v-ukran/472880-1797572-page2.html>. 4. Історія формування податкової системи України. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Податкова_система_України.

УДК 336.2

С. Ю. Бахир, здобувач вищої освіти

Науковий керівник: **В. В. Гливенко**, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ РЕНТНОЮ ПЛАТОЮ ЗА СПЕЦІАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ

Ключові слова: лісові ресурси, рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів, ставки збору.

Ліси є національним багатством держави й основним джерелом задоволення потреб суспільства та деревообробної галузі в лісових ресурсах. Однак варто наголосити про наявні нині проблеми функціонування та розвитку лісового сектору в Україні, які мають соціальний, екологічний, та економічний характер. Зокрема, варті уваги незаконні вирубки лісів, а також стихійні лісові пожежі, які наносять чисельні збитки лісовій галузі та знищують рослинний і тваринний світ.

З огляду на надзвичайно важливу роль лісів у контексті забезпечення суспільного добробуту, пріоритетною для вирішення наявних проблем є рентна складова державної еколого-економічної політики. Такий підхід являє собою використання особливого інструментарію та системне нормативно-правове забезпечення. Фундаментальними характеристиками рентного інструментарію регулювання лісокористування є рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів.

Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів є одним із видів збору за спеціальне використання природних ресурсів. Як зазначає В. А. Голян, рентна плата за спеціальне використання природних ресурсів є основним інструментом фіскального регулювання природокористування, який спрямований на забезпечення перерозподілу ренти в інтересах власника природних ресурсів, переважно народу України, у зв'язку з господарським освоєнням природоресурсного потенціалу [1].

У методологічному аспекті така рента вважається ціною, яка сплачується за споживання ресурсів, кількість яких обмежена. Платниками даного збору є лісокористувачі – юридичні та фізичні особи, яким надано в постійне або тимчасове користування земельні ділянки лісового фонду.

Фундаментальними для оцінки ключових ознак рентного інструменту регулювання у сфері використання лісових ресурсів є норми Конституції України про те, що природні ресурси є об'єктами права власності Українського народу, а права власника від імені Українського народу здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Кожен громадянин має право користуватися природними об'єктами права власності народу [2].

Відповідно до пункту 256.11.1 статті 256 Податкового кодексу України, сума рентної плати обчислюється суб'єктами лісових відносин, які видають спеціальні дозволи, і зазначається в цих же дозволах [3].

Ставки збору за заготівлю деревини основних лісових порід встановлені в розрізі двох поясів, найменування лісової породи, а також поділу її на велику, середню та дрібну ділову (без кори) деревину, а також дров'яну деревину (з корою). До першого поясу відносяться усі ліси, за винятком лісів Закарпатської, Івано-Франківської та Чернівецької областей і лісів гірської зони Львівської області, а до другого поясу належать ліси Закарпатської, Івано-Франківської та Чернівецької областей і ліси гірської зони Львівської області.

Починаючи з 16.01.2020, внесено зміни у Податковий кодекс, які відмінюють урахування розрядів, які раніше встановлювалися для кожного кварталу (урочища), виходячи з відстані між центром кварталу і найближчим нижнім складом лісозаготівельника, до якого деревина вивозиться безпосередньо з лісосіки, або пунктом відвантаження деревини залізницею. На нашу думку, це доцільне рішення, оскільки розподіл лісів на розряди ускладнював розрахунок рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів та не мав значного функціонального впливу.

Попри свою важливість слід зауважити, що рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів становить лише 0,1 податкових надходжень у структурі всіх доходів до бюджету [4]. Вона є складовою собівартості заготівлі знеособленого кубометра деревини (становить 11 % у собівартості) та одним із джерел формування фінансових ресурсів у частині рентних платежів за використання природних ресурсів підприємств [5].

Варто зазначити, що проблемні питання рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів, в більшій мірі, пов'язані з тим, що не повною мірою виконується стимулююча функція, не повністю забезпечено справедливий міжбюджетний розподіл, а також відсутня мотивація лісокористувачів та територіальних громад до більш ефективної з екологічної та економічної точок зору діяльності щодо лісів.

Отже, попри те, що рентна плата у сфері використання лісових ресурсів досі не стала дієвим еколого-економічним механізмом, аналіз законодавчого забезпечення справляння рентної плати свідчить про її великий потенціал в майбутньому. А підставою для цього позитивного прогнозу слугує динаміка збільшення частки рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів, що надходить до місцевих бюджетів починаючи з 2017 року і дотепер [4]. Така тенденція корелює з процесом активної децентралізації влади в Україні, що передбачає передачу повноважень, зокрема щодо розпорядження майном, територіальним громадам, в тому числі лісовими ресурсами, що дасть змогу контролювати стан лісової галузі на кожній території та мати важелі впливу на відновлення та догляд за лісовими угіддями.

Список використаних джерел: 1. Голян В. А. Плата за природні ресурси в умовах децентралізації: інвестиційний проект. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 7. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/7_2016/3.pdf. 2. Конституція України від 28 червня 1996 р. Відомості *Верховної Ради України*. 1996. № 30. 3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (редакція 07.11.2020 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. 4. Бюджет України 2019 : статистичний збірник / Відділ статистики державних фінансів Департаменту державного бюджету Міністерства фінансів України. Київ, 2020. 28 с. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/2_Budget_of_Ukraine_2019_\(for_website\)%20\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/2_Budget_of_Ukraine_2019_(for_website)%20(1).pdf). 5. Герасим П. М., Клим Н. М. Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів у бюджетній системі України. *Фінансовий ринок: інституції та інструменти* : матеріали XVII Міжнародної наукової конференції. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. С. 26-28. URL: <http://finance.lviv.ua/wp-content/uploads/2018/06/Materialy-17-konferentsiyi-Finansoviy-rynok.pdf>.